

INSTRUKCJA NR 2
uproszczonej oceny ryzyka przy narażeniu na substancje chemiczne

Podczas dokonywania oceny ryzyka zawodowego należy uwzględnić następujące zmienne:

- 1) podstawowe zagrożenie daną substancją chemiczną;
- 2) łatwość przedostawania się substancji do środowiska;
- 3) ilość substancji użyta w danym badaniu;
- 4) czas narażenia na działania danej substancji.

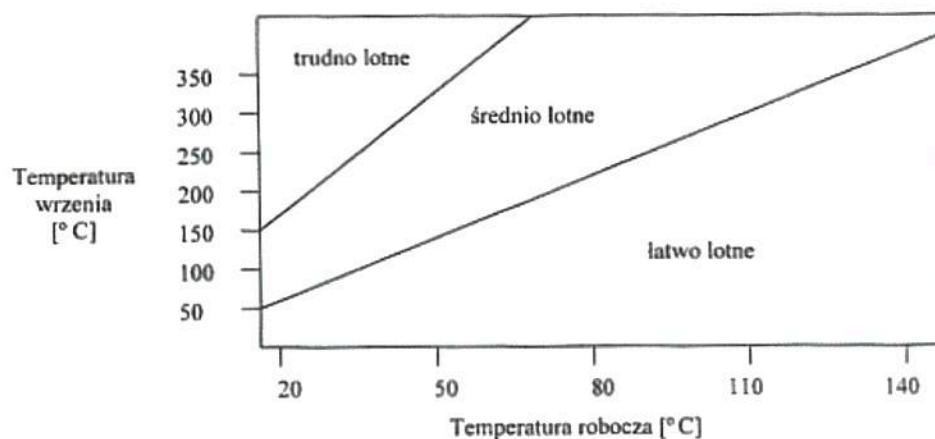
1. Kwalifikacja czynników chemicznych

Kategoria zagrożenia A	
Numer zwrotu H	Nazwa zwrotu H
H319	działa drażniąco na oczy
H315	działa drażniąco skórę
H303	może działać szkodliwie po połknięciu
H305	może działać szkodliwie po połknięciu i dostaniu się przez drogi oddechowe
H313	może działać szkodliwie w kontakcie ze skórą
H316	powoduje umiarkowane podrażnienia skóry
H320	powoduje podrażnienia oczu
H333	może działać szkodliwie w następstwie wdychania
H niewymienione w grupach B-E	
Kategoria zagrożenia B	
Numer zwrotu H	Nazwa zwrotu H
H302	działa szkodliwie po połknięciu
H312	działa szkodliwie w kontakcie ze skórą
H332	działa szkodliwie w następstwie wdychania
H371	może powodować uszkodzenia narządów
H336	może wywołać uczucie senności lub zawroty głowy
Kategoria zagrożenia C	
Numer zwrotu H	Nazwa zwrotu H
H301	działa toksycznie po połknięciu
H304	połknięcie i dostanie się przez drogi oddechowe może grozić śmiercią
H311	działa toksycznie w kontakcie ze skórą
H314	powoduje poważne uszkodzenia oczu
H317	może powodować reakcję alergiczną skóry
H318	może powodować poważne uszkodzenie narządów
H331	działa toksycznie w następstwie wdychania
H335	może powodować podrażnienia dróg oddechowych
H370	powoduje uszkodzenie narządów
H373	może powodować uszkodzenia narządów poprzez długotrwałe lub powtarzane narażenie
Kategoria zagrożenia D	
Numer zwrotu H	Nazwa zwrotu H
H300	połknięcie grozi śmiercią

H310	grozi śmiercią w kontakcie ze skórą
H330	wdychanie grozi śmiercią
H372	powoduje uszkodzenia narządów
H351	podejrzewa się, że powoduje raka
H360	może działać szkodliwie na płodność lub na dziecko w łonie matki
H361	podejrzewa się, że działa szkodliwie na płodność lub na dziecko w łonie matki
H362	może działać szkodliwie na dziecko karmione piersią
H360F	może działać szkodliwie na płodność
H360Fd	może działać szkodliwie na płodność, może działać szkodliwie na dziecko w łonie matki
H360Df	może działać szkodliwie na dziecko w łonie matki, podejrzewa się, że działa szkodliwie na płodność
H361	podejrzewa się, że działa szkodliwie na płodność lub na dziecko w łonie matki
H361f	podejrzewa się, że działa szkodliwie na płodność
H361d	podejrzewa się, że działa szkodliwie na dziecko w łonie matki
H361fd	podejrzewa się, że działa szkodliwie na płodność, podejrzewa się, że działa szkodliwie na dziecko w łonie matki
Kategoria zagrożenia E	
Numer zwrotu H	Nazwa zwrotu H
H334	może powodować objawy alergii lub astmy lub trudności w oddychaniu w następstwie wdychania
H350	może powodować raka
H350i	wdychanie może spowodować raka
H340	może powodować wady genetyczne
H341	podejrzewa się, że powoduje wady genetyczne

2. Ocena skłonności przedostawania się substancji chemicznej do środowiska

- 1) W przypadku cieczy należy uwzględnić jej lotność, która jest oceniana w skali trzystopniowej: lotność niska, lotność średnia oraz lotność wysoka. Lotność zależy od temperatury, w której jest prowadzony proces (temperatura robocza) w stosunku do temperatury wrzenia - Rysunek nr 1.
- 2) W przypadku stosowania ciał stałych należy ocenić skłonność do tworzenia pyłów wg tabeli nr 2.
- 3) W wątpliwych przypadkach substancje należy klasyfikować do wyższej kategorii.

Rysunek nr 1. Poziomy lotności cieczy

Tabela nr 2. Kategorie zdolności ciał stałych do tworzenia pyłów

Kategoria		
niska	średnia	wysoka
Substancje w formie granulek (kuleczek) bez skłonności do kruszenia. W czasie użytkowania nie tworzy się pył. Przykład: granulaty PCW, płatki wosku, nasiona itp.	Granulowane, krystaliczne ciała stałe. W czasie użytkowania tworzy się pył osiadający na powierzchniach. Przykład: detergenty w proszku	Proszki: drobne, miłkie o małym ciężarze właściwym. W czasie użycia tworzą chmury pyłu utrzymujące się przez parę minut. Przykład: cement, sadza, kreda itd.

3. Ocena ilości stosowanej substancji

W zależności od ilości użytych w procesie pracy, w ciągu roku akademickiego, substancji chemicznej dokonuje się oceny ilości tych substancji w skali trzystopniowej: mała, średnia, duża; wg tabeli nr 3.

Tabela nr 3. Ocena ilości stosowanej substancji chemicznej

Ilość substancji chemicznej	Ilość użyta w procesie
mała	gramy lub mililitry
średnia	kilogramy lub litry
duża	tony lub metry sześciennie

4. Ocena czasu narażenia na działanie danej substancji chemicznej

Czas narażenia na działanie danej substancji chemicznej należy określić w godzinach przypadających na rok akademicki. W przypadku występowania danej substancji chemicznej pod dwiema postaciami: roztworu i ciała stałego, oddzielnie należy określić, jaki jest czas narażenia pracownika w kontakcie z roztworem wodnym oraz substancją stałą.

5. Wyznaczenie poziomu ryzyka zawodowego

W zależności od kategorii zagrożenia, lotności lub skłonności tworzenia pyłu, ilości użytej substancji chemicznej oraz czasu narażenia na tę substancję należy wyznaczyć poziom ryzyka zawodowego stosując zasady podane w tabeli nr 4.

Tabela nr 4. Wyznaczanie poziomów ryzyka

Kategoria zagrożenia A				
Stosowana ilość	lotność/ tworzenie pyłu			
	trudno lotne lub mała zdolność tworzenia pyłów	średnio lotne	średnia zdolność tworzenia pyłu	łatwo lotne lub wysoka zdolność tworzenia pyłu
	poziomy ryzyka			
mała	1	1	1	1
średnia	1	1	1	2
duża	1	1	2	2

Kategoria zagrożenia B				
Stosowana ilość	lotność/ tworzenie pyłu			
	trudno lotne lub mała zdolność tworzenia pyłów	średnio lotne	średnia zdolność tworzenia pyłu	łatwo lotne lub wysoka zdolność tworzenia pyłu
	poziomy ryzyka			
mała	1	1	1	1
średnia	1	2	2	2
duża	1	2	3	3

Tabela nr 4. cd.

Kategoria zagrożenia C				
Stosowana ilość	lotność/ tworzenie pyłu			
	trudno lotne lub mała zdolność tworzenia pyłów	średnio lotne	średnia zdolność tworzenia pyłu	łatwo lotne lub wysoka zdolność tworzenia pyłu
	poziomy ryzyka			
mała	1	2	1	2
średnia	2	3	3	3
duża	2	4	4	4

Kategoria zagrożenia D				
Stosowana ilość	lotność/ tworzenie pyłu			
	trudno lotne lub mała zdolność tworzenia pyłów	średnio lotne	średnia zdolność tworzenia pyłu	łatwo lotne lub wysoka zdolność tworzenia pyłu
	poziomy ryzyka			
mała	2	3	2	3
średnia	3	4	4	4
duża	3	4	4	4

Kategoria zagrożenia E

W przypadku występowania substancji zaliczonych do poziomu ryzyka E niezależnie od pozostałych zmiennych ryzyko należy zaliczyć do ryzyka dużego – niedopuszczalnego. Oczywiście mając na uwadze prowadzone prace badawcze możemy obniżyć ryzyko zawodowe do poziomu średniego stosując odpowiednie środki ochrony indywidualnej i zbiorowej oraz stosując małe ilości substancji do badań w laboratorium.

W końcowym etapie oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na substancje chemiczne, należy doprowadzić do porównywalności uzyskiwanych wyników jakościowej oraz wyników ilościowej oceny ryzyka przeprowadzonej zgodnie z trzystopniową skalą podaną w PN-N-18002 w następujący sposób:

- ryzyko małe (M) - poziom ryzyka 1 lub poziom ryzyka 2,
- ryzyko średnie (Ś) - poziom ryzyka 3,
- ryzyko duże (D) - poziom ryzyka 4.

Wyniki analizy należy zamieścić w tabeli, stanowiącej załącznik nr 9 do zarządzenia.